

Biện pháp quản lý dạy học các môn Lý luận Chính trị ở trường đại học theo hướng phát triển năng lực người học

Trần Thị Thanh Minh*

*ThS, Học viện Chính sách và Phát triển

Received: 5/03/2024; Accepted: 26/03/2024; Published: 10/05/2024

Abstract: The views of our Party and State both affirm the need to innovate teaching in the direction of developing learners' abilities, which is an important solution to improve the quality of human resource training to meet the development requirements of the economy. society, is the basic path for each person to improve themselves and promptly adapt to the continuous development of real life and career.

Keywords: Teaching, methods, management

1. Đặt vấn đề

Những năm qua, ở nhiều nước trên thế giới rất quan tâm đến đổi mới dạy học và quản lý dạy học theo hướng tích cực hóa quá trình nhận thức, nhằm PTNL người học. Trong bối cảnh cầu hóa, hội nhập quốc tế, cùng với sự tác động của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ Tư, đòi hỏi GD, ĐT nước ta phải đổi mới căn bản và toàn diện. Nghị quyết số 29-NQ/TW, Hội nghị lần thứ 8, Ban Chấp hành Trung ương Đảng Khóa XI đã xác định: “Phát triển giáo dục và đào tạo là nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài. Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học. Học đi đôi với hành; lý luận gắn với thực tiễn; giáo dục nhà trường kết hợp với giáo dục gia đình và giáo dục xã hội”. Như vậy, quan điểm của Đảng và Nhà nước ta đều khẳng định sự cần thiết phải đổi mới dạy học theo hướng PTNL người học, là giải pháp quan trọng nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu phát triển của nền kinh tế, xã hội, là con đường cơ bản để mỗi người tự hoàn thiện bản thân, thích ứng kịp thời với sự phát triển không ngừng của thực tiễn cuộc sống và nghề nghiệp.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm Quản lý dạy học theo hướng PTNL người học

Quản lý dạy học theo hướng PTNL người học là một xu thế tất yếu trong sự phát triển của giáo dục hiện đại, đáp ứng được yêu cầu giáo dục, đào tạo nguồn nhân lực có chất lượng cao đáp ứng nhu cầu xã hội hiện nay.

Quản lý dạy học các môn LLCT ở trường đại học theo hướng PTNL người học là một nội dung cơ bản, giữ vị trí quan trọng trong toàn bộ hoạt động quản lý

nhà trường. Quản lý dạy học các môn LLCT là quản lý tất cả các thành tố của quá trình dạy học từ mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức dạy học, kiểm tra đánh giá kết quả dạy học, quản lý hoạt động dạy của giảng viên và hoạt động học của sinh viên, quản lý cơ sở vật chất, phương tiện dạy học; đảm bảo cho chất lượng dạy học các môn LLCT ở các trường đại học ngày càng nâng cao.

Nhận thức được vai trò quản lý dạy học các môn LLCT, những năm qua các trường đại học luôn quan tâm, chỉ đạo đổi mới các khâu các bước của quá trình đào tạo và đã thu được nhiều kết quả quan trọng. Tuy nhiên, trong tổ chức thực hiện, vẫn còn bộc lộ nhiều bất cập, chưa đạt như mục tiêu dạy học chưa thật sự chú trọng đến việc hình thành các năng lực, nội dung dạy học còn nặng tính hàn lâm, tỉ lệ phân bổ thời lượng giữa lý thuyết và thực hành chưa cân đối, phương pháp dạy học tuy có đổi mới song chưa sử dụng nhiều phương pháp tiên tiến hướng đến PTNL người học, kiểm tra đánh giá vẫn còn tình trạng kiểm tra mức độ tái hiện kiến thức, chưa quan tâm tới việc sinh viên sau khi học xong thực hiện được các quy trình, thao tác nghiệp vụ tương ứng của môn học... Điều đó do nhiều nguyên nhân, nhưng nguyên nhân chủ yếu có thể kể đến đó là các trường đại học chưa có nhiều biện pháp đột phá, thiết thực trong quản lý dạy học các môn LLCT, vẫn lấy kinh nghiệm quản lý là chính, chưa bám sát vào các chức năng quản lý của khoa học QLGD, chưa thể hiện rõ tính đồng bộ trong các khâu quản lý; chưa thực sự quan tâm tới PTNL cho người học.

2.2. Biện pháp quản lý dạy học các môn Lý luận Chính trị ở trường đại học theo hướng phát triển năng lực người học

2.2.1. Tổ chức tuyên truyền nâng cao nhận thức cho

cán bộ quản lý giáo dục, giảng viên và sinh viên về dạy học và quản lý dạy học các môn lý luận chính trị theo hướng năng lực người học

Tuyên truyền, bồi dưỡng về tri thức, kỹ năng cần thiết nhằm thay **đổi** nhận thức về dạy học các môn LLCT theo hướng PTNL người học cho cán bộ quản lý giáo dục, giảng viên và sinh viên. Vấn **đề** cốt lõi của việc thay **đổi** nhận thức này là giảng viên phải thay **đổi** cách dạy, sinh viên phải thay **đổi** cách học và nhà trường phải thay **đổi** cách quản lý.

Ban Giám hiệu các trường đại học cần có sự thống nhất cao về nhận thức, triển khai ban hành các văn bản hướng dẫn Khoa, bộ môn LLCT xây dựng kế hoạch và chương trình hành động cụ thể ở đơn vị mình để triển khai các chủ trương về dạy học và quản lý dạy học các môn LLCT theo hướng PTNL người học.

Đối với cán bộ quản lý cấp khoa, bộ môn: Thông qua tập huấn trực tiếp hoặc cung cấp tài liệu để họ được trang bị các kiến thức liên quan đến: (1) Các đặc điểm của dạy học theo hướng PTNL và cách thức, phương pháp triển khai phù hợp với yêu cầu dạy học các môn LLCT theo hướng PTNL người học.

Đối với đội ngũ giảng viên: Thông qua các đợt tập huấn hoặc vừa làm vừa rút kinh nghiệm qua sinh hoạt chuyên môn; nắm vững các yêu cầu và cách thức thực hiện dạy học các môn LLCT theo hướng PTNL.

Đối với sinh viên: Xác định rõ động cơ, mục tiêu học tập ngay từ đầu khóa; xác định được các chuẩn đầu ra cần đạt được; phương pháp học tập hiệu quả; cách sử dụng đề cương chi tiết học phần. Đồng thời, thông qua các đợt phổ biến kinh nghiệm học hiệu quả trong học tập hay các diễn đàn trao đổi kinh nghiệm học tập để giúp họ nắm vững các yêu cầu và cách thức thực hiện hoạt động học tập phù hợp với dạy học theo hướng PTNL để giúp sinh viên có thể tận dụng cơ hội phát huy khả năng của mình. Tự xây dựng cho mình *động cơ* và kế hoạch học tập phù hợp với *điều kiện* hoàn cảnh và năng lực của mình.

2.2.2. Xây dựng chuẩn đầu ra các môn lý luận chính trị theo hướng phát triển năng lực người học

Biện pháp xây dựng chuẩn đầu ra các môn lý luận chính trị theo hướng phát triển năng lực người học là nhằm xây dựng, hoàn thiện chuẩn đầu ra chi tiết, cụ thể phù hợp với mục tiêu đào tạo của từng trường đại học, người học sau khi ra trường có đủ năng lực, phẩm chất đáp ứng được yêu cầu nhân lực chất lượng cao cho xã hội trong giai đoạn hiện nay. Chuẩn đầu ra mang tính định hướng trong nhiệm vụ giáo dục và đào tạo của nhà trường, đảm bảo chuẩn đầu ra cho

ngành học phù hợp với yêu cầu các lĩnh vực công tác công an. Tạo tiền đề để nhà trường khẳng định chất lượng công tác giáo dục và đào tạo thông qua năng lực nghề nghiệp của sinh viên.

Chuẩn đầu ra là cơ sở để thiết kế nội dung, lựa chọn phương pháp, hình thức dạy học phù hợp, lượng hoá rõ ràng về các tiêu chí đánh giá kết quả học tập của sinh viên, tăng cường tính tích cực trong dạy học theo hướng PTNL người học; là động lực, yếu tố ràng buộc, tạo áp lực thúc đẩy sinh viên xác định rõ các yêu cầu đối với bản thân, nỗ lực hoàn thành tốt nhiệm vụ, từ đó không ngừng học tập và rèn luyện các năng lực đầu ra, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ công tác sau khi ra trường.

2.2.3. Chỉ đạo xây dựng và thực hiện chương trình dạy học các môn lý luận chính trị theo hướng phát triển năng lực người học

Chương trình môn học bậc đại học (đề cương chi tiết học phần) có nhiệm vụ định hướng kế hoạch tổ chức dạy học ở mỗi học phần được xác định trong CTĐT. Do đó, quản lý tốt công tác xây dựng, thực hiện chương trình môn học có vai trò rất quan trọng, giúp cho cán bộ QLGD, giảng viên và sinh viên theo dõi, thực hiện tốt các khâu của quá trình dạy học theo hướng PTNL người học.

Lãnh đạo các khoa, bộ môn chỉ đạo tổ bộ môn tổ chức xây dựng, phát triển đề cương chi tiết học phần trong đó cần quản lý việc xác định mục đích, mục tiêu của học phần theo hướng mục tiêu dạy học phải hình thành cho người học hệ thống năng lực. Trên cơ sở mục đích, mục tiêu học phần đã được xác định phù hợp với mục tiêu đào tạo; tiến hành lựa chọn nội dung dạy học bám sát các mục tiêu để hình thành hệ thống năng lực cho sinh viên.

Để quản lý việc thực hiện các mục tiêu dạy học (bài học, học phần), Giám đốc chỉ đạo đến các lãnh đạo các khoa, bộ môn phải nắm rõ được đối tượng học viên để phân công giảng viên xác định mục tiêu dạy học nghiệp vụ của môn học, chương, bài giảng theo hướng PTNL người học, phải thống kê và xác định được mức độ đạt được mục tiêu của sinh viên thông qua các tiêu chí: kết quả kiểm tra quá trình, bài thu hoạch, tiểu luận, bài tập thực hành, kết quả bài thi kết thúc học phần. Thông qua sinh hoạt chuyên môn để các giảng viên thảo luận chi tiết về các năng lực học viên cần đạt được qua môn học, chương, bài giảng cách rèn luyện kỹ năng nghề nghiệp, hướng dẫn học viên vận dụng kiến thức đã học để giải quyết tình huống thực tiễn công tác. Đây chính là cơ sở để đánh giá chính xác kết quả dạy và học các môn LLCT theo hướng PTNL người học.

2.2.4. Tổ chức bồi dưỡng nâng cao trình độ năng lực về phương pháp dạy học các môn lý luận chính trị cho giảng viên các trường đại học

Tổ chức bồi dưỡng nâng cao trình độ năng lực về phương pháp dạy học cho giảng viên dạy học các môn LLCT theo hướng PTNL người học, nhằm giúp giảng viên có đủ phẩm chất, năng lực chuyên môn, phương pháp sư phạm, kinh nghiệm thực tiễn giảng dạy, đáp ứng yêu cầu đổi mới giảng dạy các môn LLCT ở trường đại học.

Đội ngũ giảng viên ở trường đại học là một trong những yếu tố quyết định đến chất lượng và hiệu quả dạy học các môn LLCT theo hướng PTNL người học. Trước hết, người giảng viên phải luôn trau dồi, nâng cao trình độ kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm, đặc biệt đối với giảng viên giảng dạy các môn LLCT cần phải nắm bắt được tình hình thực tiễn để đưa vào nội dung bài giảng thể hiện sự sinh động của thực tiễn. Do đó, người giảng viên luôn phải tự bồi dưỡng, rèn luyện phẩm chất đạo đức nhà giáo, nghiệp vụ sư phạm. Trong QTDH, giảng viên cần phát huy được vai trò tích cực của người học, đảm bảo tốt nhất để người học PTNL.

Bồi dưỡng năng lực sư phạm cho đội ngũ giảng viên nhằm tăng cường các phương pháp dạy học tích cực, kỹ năng biên soạn chương trình, giáo trình, tài liệu dạy học; đa dạng các hình thức tổ chức dạy học; phát triển các kỹ năng sử dụng phương tiện dạy học hiện đại và kỹ năng kiểm tra, đánh giá kết quả học tập người học.

Lãnh đạo các khoa, bộ môn nghiên cứu, lựa chọn các hình thức bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm cho giảng viên như: bồi dưỡng thường xuyên, bồi dưỡng định kỳ, bồi dưỡng nâng cao. Trong đó hằng năm phải luân phiên tổ chức bồi dưỡng kiến thức và kỹ năng, nghiệp vụ sư phạm cho giảng viên, giúp cho họ được bổ sung thêm đầy đủ kiến thức và kỹ năng về nghiệp vụ, được cập nhật thông tin, được bồi dưỡng kiến thức mới về chuyên ngành của mình, từ đó vận dụng tốt trong giảng dạy và công tác. Ngoài ra người giảng viên phải luôn tự bồi dưỡng, tự đúc rút kinh nghiệm trong lĩnh vực nghiên cứu cho bản thân qua việc tham gia các hoạt động thực tiễn giảng dạy. Việc học tập lẫn nhau giữa các giảng viên trong các khoa, bộ môn thông qua các buổi xemina, sinh hoạt chuyên môn cũng rất thiết thực và bổ ích.

2.2.5. Đảm bảo cơ sở vật chất, phương tiện kỹ thuật cho dạy học các môn lý luận chính trị theo theo định hướng phát triển năng lực người học

Bảo đảm cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học, phương tiện dạy học hiện đại, phòng học, phòng giảng viên, hệ thống thư viện, hạ tầng công nghệ thông tin, bài giảng điện tử, trung tâm học liệu, môi trường học tập để đáp ứng các yêu cầu đổi mới dạy học các môn LLCT theo định hướng PTNL người học.

Xây dựng kế hoạch, quy định rõ ràng, cụ thể về cơ chế quản lý cơ sở vật chất, kỹ thuật và phù hợp. Đảm bảo cơ sở vật chất trong khuôn viên nhà trường phục vụ những nhu cầu thiết yếu của giảng viên và sinh viên; tổ chức hướng dẫn thực hiện quy trình và kiểm tra, giám sát và tổ chức mua sắm, khai thác sử dụng, bảo trì, bảo dưỡng, nâng cấp, thanh lý hoặc tái sử dụng cơ sở vật chất kỹ thuật đạt hiệu quả.

Cung cấp nguồn tài liệu học tập phong phú, các ứng dụng công nghệ thông tin hiện đại; là địa điểm nghiên cứu, học tập của cá nhân và các nhóm sinh viên và là cơ sở để sinh viên phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu. Nhà trường cần trang bị các phòng đọc điện tử, kết nối mạng internet để giúp sinh viên tiếp cận được với các bài giảng điện tử, tài liệu số hoá, cập nhật những kiến thức mới và thực tiễn sinh động. Tăng cường khả năng khai thác các tiện ích của mạng nội bộ, mở rộng nguồn tư liệu điện tử, học liệu mở, thiết bị dạy học bằng cách ứng dụng các thành tựu công nghệ thông tin hiện đại. Xây dựng quy chế quản lý để tạo điều kiện cho 100% sinh viên được sử dụng Internet phục vụ cho học tập và nghiên cứu.

3. Kết luận

Các biện pháp đề xuất trên là một chỉnh thể thống nhất mỗi biện pháp có vị trí, ý nghĩa vai trò tầm quan trọng khác nhau. Song có mối quan hệ biện chứng tác động qua lại, do đó, quá trình vận dụng không được tuyệt đối hóa, mà cần vận dụng tổng hợp các biện pháp.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo (Nghị quyết số 29- NQ/TW)*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
2. Bernd Meier, Nguyễn Văn Cường (2014), *Lý luận dạy học hiện đại*, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.
3. Lê Đình Trung, Phan Thị Thanh Hội, (2018), *Dạy học theo định hướng hình thành và phát triển năng lực người học ở trường phổ thông*, Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội.
4. Trần Kiểm (2016), *Những vấn đề cơ bản của khoa học quản lý giáo dục*, Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội.